

результаті банки змушені змінювати структуру балансів в сторону підвищення частки довгострокових кредитів.

Для забезпечення фінансової стійкості банку доцільно виділити такі взаємопов'язані напрями: стійкість капітальної бази, стійкість ресурсної бази, організаційно-структурна стійкість банку, комерційна стійкість банку [4].

Отже, для забезпечення фінансової стійкості банку, потрібно проаналізувати усі внутрішні та зовнішні фактори його функціонування. Це забезпечить розвиток та процвітання банківської системи загалом.

Список літератури:

1. Ключко Л.А. Фінансова стабільність банків та її визначальні характеристики / Л.А. Ключко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2009. – №1. – С. 142-149.
2. Макеєва І. В. Сутнісна характеристика поняття «фінансова стійкість» та основні її параметри [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.gusnauka.com/NPM_2006/Economics/7_makeeva.doc.htm
3. Шелудько Н. Проблемні кредити і фінансова стійкість банківської сфери / Н. Шелудько // Фінанси України. – 2000. – № 1. – С. 25-28.
4. Шіллер Р. І. Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи її зміцнення [Текст]. – К.: Наук. думка, 2008. – 160 с.

Максим СОРОКІВСЬКИЙ

*студент факультету банківського бізнесу
Тернопільський національний економічний університет*

Науковий керівник:

к.е.н., доцент Сороківська З.К.

РОЛЬ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ У РОЗВИТКУ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Досягнення стійких тенденцій економічного зростання України безпосередньо пов'язане з активізацією реального сектору, створенням потужної банківської системи, а це в свою чергу обумовлює більш тісну взаємодію банківського і реального секторів економіки. Така взаємодія можлива на основі встановлення ефективних партнерських відносин між фінансовими інститутами і підприємствами.

Банківські кредити надані реальному сектору економіки є своєрідними інвестиціями, які наповнені особливим економічним змістом. Отже, зазначимо, що банківські інвестиції відіграють важливу роль в економіці країни. Перш за все інвестиційна діяльність кожного банку приносить дохід і призводить до зростання вартості інвестиційних активів, по-друге слід зазначити, що на макрорівні інвестиційна діяльність призводить до приросту суспільного капіталу, а отже й до зростання національної економіки.

Фінансова криза 2008 року виявила серйозні диспропорції у взаємодії банківського та реального секторів. Незважаючи на суттєвий приріст обсягів банківського кредитування, лише незначна його частка йшла на оновлення основних фондів підприємств. На кінець 2008 р. частка кредитів, що йшли в основний капітал досягла 4,3 % від ВВП, проте питома вага у структурі банківського кредитування навпаки зменшувалася. Отриманні результати вважаємо наслідком переорієнтації кредитування з реального сектору економіки на споживчий.

Слід зазначити, що лише підприємства фінансової сфери й оптово-роздрібною торгівлі могли дозволити кредитування не лише під час посткризового періоду, але й

у час загострення кризи (2008-2009 роки). Схожу ситуацію можна очікувати після загострення політично-економічної ситуації 2014-2015 рр.

Значний вплив на кредитування промислових підприємств здійснив фактор зношеності основних фондів, це сприяло їх потребі у довгостроковому кредитуванні. Протягом 2008-2014 рр. найбільший обсяг кредитів надходив до харчової промисловості (26,7 % усіх кредитів у переробну промисловість у середньому за період), металургії (12,4 %), хімічної та нафтохімічної промисловості (8,9%), машинобудування (6,4%), виробництва неметалевої мінеральної продукції (4,9 %). Водночас, переважна більшість кредитів у промисловий сектор є короткостроковими (до одного року – 47%), частка довгострокових кредитів залишається низькою (понад 5 років – 4,3%) [2].

Можна стверджувати, що на протязі досліджуваного періоду обсяг наданих кредитів юридичним особам збільшувався. Найбільший обсяг кредитів наданих юридичним особам було встановлено станом на 01.01.2013 – 610413 605425 млн. грн., це майже на 78% більше ніж кількість кредитів наданих у 2008 році. Саме 2008 рік вважається кризовим періодом – кількість наданих кредитів склала 443625 млн. грн., у цей час був великий попит на кредити. На цей період більшість підприємств постраждало від кризи 2008 – 2009 років, але не зважаючи на великий попит, банки не надавали кредити у повному обсязі [1]. Стабілізацію ситуації ми спостерігаємо в пост кризовий період, так вже у 2012-2013 роках кількість наданих кредитів реальному сектору економіки досягла майже 656 413 млн. грн.[2].

Отже, динаміка обсягу кредитування банків до 2013 р. характеризувалася в цілому зростанням загального обсягу кредитів та збільшенням кредитування реального сектору, проте вона уповільнилася із настанням політичної кризи 2014 року.

Найбільший обсяг кредитування реального сектору здійснюється першою групою банків. До першої групи банків відносяться найбільші банки з обсягом активів більше 20000 млн. грн. Найбільшого обсягу наданих кредитів перша група досягла у 2011 році – 431322,360 млн. грн., проте, станом на 01.01.2015 було зафіксовано мінімальний обсяг кредитування за досліджуваний період першою групою – 37479,817 млн. грн. [2].

Непоодинокі випадки, коли на дату повернення кредиту, зазначену у кредитному договорі, позичальником не здійснюється перерахування коштів на користь банку. Отже, при розгляді розвитку реального сектору економіки не можна класти всю відповідальність на банківський сектор, а слід враховувати й безвідповідальність реального сектору. Так, те що банки не надають достатню кількість кредитів впливає на розвиток економіки, але ще більше на її стані відображається недовіра до наданих кредитів.

Отже, аналізуючи кредитування реального сектору економіки, зазначимо, що великий вплив на розвиток реального сектору спричиняє саме відсоток, який сплачується за користування кредитом. На сьогоднішній день проблема полягає в тому, що кошти банків є дорогими для реального сектору, але зменшення відсоткової ставки неможливе оскільки дорогими є ресурси, які залучають банки. Слід зазначити, що для розвитку реального сектору економіки необхідне інвестування з боку держави.

Слід також зазначити, що дуже важливим у цьому питанні є саме довіра. На сьогодні ситуація з довірою до банківського сектору є дуже актуальною для України. Ослаблена банківська система після кризи не виправдала позитивних очікувань не

лише реального сектору економіки, а й усіх її суб'єктів, наслідком чого став сумнів дієвості загальнодержавної політики загалом. На сьогодні такий стан банківської системи і реального сектору економіки є небезпечним для макроекономічного розвитку країни.

Список література:

1. Ломачинська І. А. Вплив конвергенції фінансового та реального секторів на розвиток національної економіки України [Текст]:/ Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. - 2012. - № 17- [Електронний ресурс]: - Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vonu_econ/2012_17/17.pdf
2. Офіційний сайт Національного банку України. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

Галина СП'ЯК

*к.е.н., доцент кафедри банківського менеджменту та обліку
Тернопільський національний економічний університет*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ

Ефективна організація кредитної діяльності банку вимагає чіткої побудови усіх бізнес-процесів, пов'язаних з наданням, супроводженням, погашенням позик, нарахуванням відсотків за наданими кредитами, формуванням та використанням спеціальних резервів тощо. При цьому кредитні операції банків пов'язані з цілим рядом ризиків, серед яких центральне місце займає кредитний. Мінімізація ризиків здійснення банківських операцій є однією з головних функцій служби внутрішнього аудиту банку [4, 2].

Основна мета аудиту кредитних операцій - мінімізація ризиків (кредитного, процентного, валютного, операційного) та забезпечення дотримання якісних характеристик кредитного портфеля банку. В цьому контексті важливим є комплексне дослідження організаційно-методичних аспектів проведення внутрішнього аудиту кредитних операцій банків України.

Аудит кредитних операцій здійснюється на всіх рівнях організаційної структури банку (регіональні дирекції; безбалансові відділення; відповідні підрозділи, що задіяні у процесі кредитування) в розрізі окремих груп позичальників (корпоративні клієнти, суб'єкти малого та середнього бізнесу, фізичні особи).

На початковому етапі кредитного процесу важливу роль відіграє нормативно-правова інформація, що формується як за межами банку (вітчизняне законодавство, нормативні акти Національного банку України), так і в самій установі (внутрішньобанківські нормативні акти, характеристики окремих кредитних продуктів) [5, 151]. З огляду на це підготовчий етап проведення аудиторської перевірки також передбачає вивчення вимог законів України, нормативно-правових актів НБУ та внутрішніх нормативних документів банку щодо здійснення кредитних операцій (внутрішньобанківських положень з кредитування, стандартів кредитних продуктів, кредитної політики банку); ознайомлення з матеріалами перевірок Національного банку України, аудиторської служби банку з питань, що стосуються проведення кредитних операцій; здійснення оцінки виконання заходів з виправлення встановлених порушень за результатами таких перевірок; ознайомлення з наявною організаційною структурою підрозділів, задіяних в кредитному процесі; визначення об'єктів (полів) аудиту.